

Svensk Tidskrift

GRUNDAD 1911. NÄTTIDNING FÖR POLITIK, EKONOMI OCH KULTUR.

START REDAKTION OM SVENSK TIDSKRIFT STIFTELSE ARKIVET 🔍

PODD FÖRLAGET PRENUMERERA IN ENGLISH

Foto: Debby Hudson/Unsplash.com

5 JUNI 2026

Rainer Zitelmann: Från innovationsledare till utbildningskris

Detta är del ett av fyra i Rainer Zitelmanns serie om Tysklands reformbehov. Läs del ett [här](#).

Enligt en studie som genomförts på uppdrag av UNICEF har endast 60 procent av Tysklands 15-åringar fortfarande en

”minimnivå av kompetens” i läsning och matematik.

Dagstidningen Die Welt kommenterade resultatet:

”I klarspråk betyder detta att 40 procent är nästintill analfabeter och inte behärskar de grundläggande räknesätten. Det placerar oss på plats 34 av de 41 undersökta länderna. Det är en katastrof.”

Krig mot matematiken

Samtidigt rapporterar tidningen att kunskapskraven successivt sänks. Nyligen beslutade flera tyska delstater att ta bort lång division och decimalräkning från matematikundervisningen i grundskolan. Ett av argumenten var att eleverna gjorde för många fel när de dividerade tal.

När kritiken växte svarade Niedersachsens utbildningsminister Julia Willie Hamburg med den närmast komiska förklaringen att förenklingen av matematikundervisningen utgjorde en ”vetenskapligt grundad vidareutveckling av matematikutbildningen”.

Ministern tillhör De Gröna, vars väljare enligt undersökningar har ett särskilt ansträngt förhållande till matematik. Detta framgår av en studie från opinionsinstitutet Allensbach, där 1 118 representativt utvalda tyskar över 16 år fick svara på frågan: ”Vilka ämnen var du bra på i skolan? Vilka var dina bästa ämnen?” De fick också ange vilka ämnen de hade svårast för.

Ett av resultaten var att De Grönas väljare enligt egen utsago var särskilt starka i engelska och samhällskunskap. Däremot presterade de svagt i historia och betydligt sämre i matematik än samtliga andra partiers väljare – med undantag för Vänsterpartiets väljare, som hade de överlägset svagaste resultaten i matematik.

Allt fler utan examen eller yrkesutbildning

arvidlindmansfond.se

Lindmanfonden utlyser löpande stipendier för skribenter och då särskilt unga skribenter, resestipendier samt bidrag till bokproduktion och utgivning.

Läs mer här.

Tysklands ekonomi har i praktiken stått stilla i sju år, och utbildningskrisen är en av orsakerna. Ekonomen Daniel Stelter skriver i sin bok [Absturz. So retten wir Deutschland](#) (Langen Müller Verlag, 2026):

”I Japan når 32 procent av eleverna den högsta nivån i matematik, medan motsvarande andel i Tyskland bara är fem procent. Konsekvenserna blir synliga längre fram: år 2023 registrerade japanska forskare mer än tre gånger så många patent som sina tyska kollegor.”

Stelter hänvisar också till [MINT Nachwuchsbarometer 2023](#), enligt vilken 22 procent av de tyska eleverna klassificerades som ”riskgrupp” och hade mycket begränsad förståelse för siffror och grundläggande räkneoperationer.

Antalet elever som lämnar skolan utan examen har samtidigt nått rekordnivåer. Efter Rumänien, Spanien och Ungern har Tyskland den fjärde högsta andelen skolavhopp inom EU.

Situationen är ännu mer bekymmersam bland unga vuxna utan yrkesutbildning. Enligt [Vocational Training Report 2025](#) saknar 2,86 miljoner personer mellan 20 och 34 år yrkeskompetens eller examen, motsvarande 19,1 procent av åldersgruppen.

Därtill har andelen lärlingar som avbryter sin utbildning i förtid fördubblats – från tio procent år 2005 till över 20 procent år 2020.

Även vid universiteten är utvecklingen oroande. Trettiofyra procent av studenterna fullföljer aldrig sina studier.

”Allt fler studenter saknar de grundläggande förutsättningarna för framgångsrika universitetsstudier”, konstaterar Stelter.

Inte längre bland de tio främsta

Utöver en tilltagande prestationsfientlighet och omfattande migration är utbildningsfederalismen ett av Tysklands stora problem. Var och en av de 16 delstaterna utformar sin egen utbildningspolitik, och några enhetliga nationella kunskapskrav finns inte.

Konsekvenserna märks också i ekonomin.

I WIPOs [Global Innovation Index 2025](#) föll Tyskland från nionde till elfte plats och återfinns för första gången på många år inte längre bland världens tio mest innovativa ekonomier. Samtidigt tog Kina för första gången plats i topp tio.

Enligt Stelter toppas rankingen sedan länge av Schweiz, följt av Sverige och USA. Sydkorea, Singapore, Storbritannien, Finland, Nederländerna och Danmark placerar sig också före Tyskland.

Sambandet mellan ekonomisk frihet och innovationsförmåga är slående. I Heritage Foundations [Index of Economic Freedom 2026](#) ligger Singapore och Schweiz i topp. Danmark, Nederländerna och Sverige återfinns också bland de tolv främsta. Finland ligger på trettonde plats medan Tyskland endast placerar sig på plats 24.

”Tyska uppfinnare”, skriver Stelter, ”skapade tryckpressen, bilen, röntgentekniken, MP3-formatet och otaliga andra innovationer som förändrade världen. Denna innovationskraft ligger bakom dagens nyckelindustrier och det välstånd som vi bygger på.”

Som ett land med begränsade naturresurser är Tyskland särskilt beroende av välutbildade och innovativa människor. Men grunden för detta håller på att erodera.

Tyskland halkar allt längre efter. PISA-undersökningen 2022 dokumenterar ett dramatiskt kunskapstapp. I matematik nådde

tyska 15-åringar 475 poäng – en nedgång med 25 poäng jämfört med 2018.

Rainer Zitelmann är författare till [Myter om kapitalism](#)

◀◀ Mats Fält: Momsen och vallagarna

Myllmäki & Blomgren: Sveriges nativitetskris är >>
inte ett bostadsproblem – det är ett
relationsproblem

 Svensk Tidskrift

Ansvarig utgivare: Anders

Ydstedt

E-post:

anders@svensktidskrift.se

Ställföreträdande utgivare:

Amanda Wollstad

E-post:

amanda@svensktidskrift.se

ISSN 2002-5130

Tidningen ges ut av

Förlagsaktiebolaget Svensk
Tidskrift

Adress: Adelgatan 6, 211 22

Malmö

info@svensktidskrift.se